

Kiadói tevékenység

04/170

JOSEPH, Heather – ALEXANDER, Adrian W.: Two years after the launch. An update on the BioOne electronic publishing initiative = Coll.Res.Lib.News. 64.vol. 2003. 10.no. 652-655.p.

A BioOne nevű elektronikus publikálási kezdeményezés első két éve

Együttműködés -belföldi; Elektronikus folyóirat; Folyóirat-kiadás; Szakirodalom -orvostudományi-biológiai; Teljes szövegű adatbázis

A BioOne 2001 áprilisában indult. Alapítói a 88 tudományos társaságot és kapcsolódó szervezetet magában foglaló American Institute of Biological Sciences, a több mint 200 tagot számláló SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition), a több mint 30 nyomtatott és elektronikus folyóiratot kiadó Allen Press, a Kansasi Egyetem, valamint a Great Western Library Alliance, amely az Amerikai Egyesült Államok nyugati részén működő 30 tudományos könyvtár konzorciuma.

A BioOne olyan elektronikusfolyóirat-kiadási alternatívát kínál, amely azokat a tudományos társaságokat teszi kiadóvá, amelyeknek eddig nem volt anyagi és technikai lehetőség erre. Ez az alternatíva az egyetemi könyvtáraknak azt az igényét is kielégíti, hogy jó minőségű tudományos szakirodalomhoz jussanak a megszokottnál ésszerűbb árakon.

A BioOne központja közös a SPARC-kal, amely az ARL-lel (Association of Research Libraries) együtt egyéb szolgáltatásokkal is támogatja a BioOne-t. Az

Allen Press végzi a cikkek SGML-kódolását, linkelését és indexelését, a BioOne adatbázis pedig a Kansasi Egyetemen van.

A BioOne munkáját három tanácsadó testület segíti. A kiadói testület a megfelelő tartalom, az indexelő és referáló szolgálatokhoz, más folyóirat-gyűjteményekhez stb. kapcsolódó csatolók, a digitalizálási projektekben való részvétel, a hozzáférés szabályozása kérdéseiben foglal állást. A könyvtárosi testület főként az árazás, a licenck és a felhasználói interfészek kérdéseivel foglalkozik. Ezekon kívül van egy technikai tanácsadó testület is.

A BioOne indulásakor számos szponzort kerestek meg sikeresen. A szervezet 180 tagjától, azok költségvetésének függvényében 1 000-5 000 USD összeget kértek, valamint 5 000 USD opcionális hozzájárulást a SPARC támogatására kijelölt összegekből. Cserébe a könyvtárak előfizetési kedvezményt kaptak.

A BioOne üzleti modelljét kidolgozó munkacsoport úgy ítélte meg, hogy legalább 30 folyóiratot kell a szervezetnek kiadnia a működés fenntarthatóságához és a növekedéshez. Az induláskor, 2001 áprilisában 40 biológiai, ökológiai és környezettudományi folyóirat anyaga volt az adatbázisban.

Az alapítók a kezdetektől fogva egyetértettek abban, hogy az előfizetésekből képződött nyereség lehető legnagyobb részének közvetlenül az elektronikus folyóiratokat kiadó tudományos társaságokhoz kell kerülnie. A társaságok a bruttó nyereség felén kívül aszerint részesülnek a bevételekből, hogy az általuk kiadott folyóiratok cikkeire hányszor kerestek az adatbázisban. Egy átlagos folyóirat 8 500 USD bevételt hozott, ami 52 előfizetésnek felel

meg. 2002-ben a legjobban fizető folyóirat 3 5000 USD-t kapott a BioOne-tól.

Az előfizetések második éve 2003. március 31-vel zárult, amikor is az adatbázis 56 tudományos társaság 68 folyóiratának adatait tartalmazta. Az adatbázishoz több mint 4 ezer (főként felsőoktatási) könyvtár nyújtott hozzáférést mintegy 3,5 millió kutató számára.

A BioOne együttműködik a PubMed Centrallal és 2003 nyarától részt vesz az Egészségügyi Világszervezet HINARI programjában, amelynek keretében 52 fejlődő ország 481 intézményében nyújtanak ingyenes hozzáférést a BioOne adatbázisához.

A BioOne soron következő feladata, hogy megtalálja a módját annak, hogyan kárpótolja a programban részt vevő kiadókat a papír alapú előfizetéseknek az adatbázis használata nyomán bekövetkezett csökkenéséért.

(Koltay Tibor)

04/171

KLUKOWSKI, Bogdan: Trendy rozwoju książki w świecie = Poradnik Bibl. 2003. 12.no. 9-12.p.

A könyv fejlődésének világtrendjei

Könyvkiadás és könyvkereskedelem

Napjainkban az a helyzet, hogy a fejlett társadalmak lakosságának kb. egynegyede intenzív olvasó, egyharmada még (általában nem nagyon magas színvonalú) olvasó. A maradék nem vagy alig olvas. A könyvkiadók és kereskedők közös ambíciója: ebből a tömegeből minél többeket megnyerni az olvasásnak, ami nem kis „pénzt hozna a könyvhárra”.

Ezért a „könyves” mezőny dinamikus. Változások és válságok fordulnak benne elő. A fő tendencia a globalizálódás, ami ellen a kis és minőségi vállalkozások megpróbálnak védekezni (az USA-ban ők teszik ki a szakma 17%-át, Nyugat-Európában ugyan

még többet, bár itt is és ott is fogy a részesedési arányuk).

Az összes reklám- és marketingfogással propagált bestsellerek teszik ki a kínálat meghatározó részét. Ennek ellenére a szupermarketek kínálata nem elégt ki minden igényt. Így megindult bizonyos fokú differenciálódás és specializálódás is.

A nagy és rangos könyvkiadók és könyvkereskedések önálló léte sem biztonságos, ui. a média betagozódással fenyegeti őket. Ezért inkább egymás közötti kooperációkat hoznak létre. A tudományos folyóiratok kiadása látszik viszonylag biztonságos pozíciónak, mivel itt a hagyományos begyakorlottság és szakértelem nélkül senkit nem kecsegtet gyors meggazdagodás. Ettől függetlenül a kiadóknak, a kereskedőknek és a könyvtáraknak új típusú, az új nemzedéket megszólítani tudó kooperációt kellene ki-munkálniuk és sikerre vinniük.

Van, amivel a szakmát az integráció kecsegteti is, nevezetesen a szótár- és kézikönyvkiadással. Ennek az ügynek gondozása nélkül nem vihető sikerre sem az EU, sem más szövetség. Érdekes mozzanat: hódít az „öregbetűs” könyv (Angliában és Németországban 50-100 példányok jelennek meg belőle). Ez a képernyők előtt ülőknek szolgál pihentetésül.

(Futala Tibor)

04/172

BIELIK, Branislav: Faux pas pri vzniku knihy = Knižnica. 2003. 10.no. 481-483.p.

Faux pas a könyv keletkezésében

Állományvédelem; Könyvtörténet -egyetememes

A könyv évezredes történetében gyakran következtek be különféle előállítási „faux pas”-k, ballépések, amelyek előfordulásait a történeti és a jelenkori anyagban érdekes kultúrtörténeti öröm vagy bosszúság felfedezni.

A szerző a következő ballépéseket jellemzi röviden:

- A kódexek skriptorok és illuminátorok által elkövetett hibái.
- A nyomtatott könyvek „leiterjakabjai”, amelyek a felelősséget a nyomdászra helyezték át.
- A papírgyártási ballépések a savas papírok előállításáig.
- A betűöntők tévedései.
- A nyomdász további hibái a szedés a festékezés egyenetlenségei miatt.
- A könyvkötő vétségei.

E felsorolás követően a szerző felhívja a figyelmet a ma használatos könyvekben előforduló „faux pas”-kra. Nevezetesen az össze-vissza bélyegzési szokásokra és a szövegek aláhúzásokkal és egyéb jelekkel való „tarkítására”. A könyvek megcsonkítása pedig már egyenesen vandalizmus.

A dolog hátulütője: a könyvtárosok miképpen engedhetik meg maguknak, hogy olvasóikat a könyv kulturált, kíméletes kezelésére szoktassák-intsék, ha egyszer a raktárban nincs klimatizáció, nincsenek meg a tűz- és vízvédelem előfeltételei.

Ha igaz a megállapítás, hogy a könyvtári könyvek állapotából következtetni lehet az adott nemzet kulturális színvonalára, akkor be kell vallani, hogy mindaz, amit eddig a könyvekkel és a könyvekben elkövettünk, bizony nem más, mint egy hatalmas „faux pas”.

(Futala Tibor)

Az ismertetett cikkek forrásai:

ABI-Tech. – ABI-Technik (DE)
 Acq.Lib. – Acquisitions Librarian (US)
 Alexandria – Alexandria (GB)
 Am.Lib. – American Libraries (US)
 Aust.Lib.J. – Australian Library Journal (AU)
 Biblioteka – Biblioteka (RU)
 Bibliotekarz – Bibliotekarz (PL)

Bibliotekovedenie – Bibliotekovedenie (RU)
 Bibliothek – Bibliothek. Forschung und Praxis (DE)
 Bibliotheksdienst – Bibliotheksdienst (DE)
 Boll.AIB – Bolletino AIB (IT)
 BuB – BuB Forum für Bibliothek und Information (DE)
 Bull.Bibl.Fr. – Bulletin des Bibliothèques de France (FR)
 Coll.Res.Lib. – College and Research Libraries (US)
 Coll.Res.Lib.News – College and Research Libraries. News (US)
 Collect.Manage. – Collection Management (US)
 Dial.Bibl. – Dialog mit Bibliotheken (DE)
 Doc.Bibl. – Documentation et Bibliothèques (CA)
 El.Lib. – The Electronic Library (I)
 Inf.Outlook – Information Outlook (US)
 Inf.Technol.Lib. – Information Technology and Libraries (US)
 Interlend.Doc.Supply – Interlending and Document Supply (GB)
 J.Access Serv. – Journal of Access Services (US)
 J.Am.Soc.Inf.Sci.Technol. – Journal of the American Society for Information Science and Technology (US)
 J.Doc. – Journal of Documentation (GB)
 J.Educ.Lib. Inf.Sci. – Journal of Education for Library and Information Science (US)
 J.Lib. Admin. – Journal of Library Administration (US)
 J.Librariansh. Inf.Sci. – Journal of Librarianship and Information Science (GB)
 Kirjastolehti – Kirjastolehti (FI)
 Knižnica – Knižnica (SK)
 Libr. Adm. Manage. – Library Administration and Management (US)
 Libr. Hi Tech – Library Hi Tech (US)
 Libr. J. – Library Journal (US)
 Libr. Rev. – Library Review (GB)
 Libr. Trends – Library Trends (US)
 New Libr. World – New Library World (GB)
 Online Inf. Rev. – Online Information Review (I)
 Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)
 Signum – Signum (FI)
 VINE – VINE (GB)